№ 35

Politiskt Kallprat

med anledning af fröken Ellen Keys föredrag i norska frågan

af

Aug. Olsson,
f. d. folkskoll.

Engelholm 1900.
Bröderna Derwingers Tryckeri.

Politiskt Kallprat

med anledning af fröken Ellen Keys föredrag i norska frågan

af

Aug. Olsson,
f. d. folkskoll.

Engelholm 1900.
Bröderna Derwingers Tryckeri.

Politiskt Kallprat

med anledning af Fröken Ellen Keys

föredrag i norska frågan

af

Mag. Olsson.

Unionsfrågan är onekligen en af våra sedan flera år mest brännande dagliga frågor. Våra politici ha nedlagt mycket arbete på denna frågas lösning. Unionskomitén har arbetat för högtryck ett par år — likväl står man på samma punkt, ja det ser nästan ut, som man ohjälpligen kört fast.

För att "rädda situationen" uppträder nu en "fredsmäklerska" fröken Ellen Key. Hon höll i början af jan. 1898 i Karlstad föredrag.

Fröken Key är i politiken känd som en stjärna af första ordningen, en verklig "fixstjärna". Icke underligt därför, om hon med sitt föredrag "lyser som solen i Karlstad".

Låtom oss nu undersöka hvad det är fröken K. har att gifva oss till lifs!

Föredraget rörde sig närmast omkring ämnet "*folkkänslan och fredstanken*", därvid föreläserskan framhöll "Sveriges ära och Norges rätt". Fröken Key yttrar: "I närvarande stund behöfva vi mera förädla vår nationskänsla än väcka den. Vårt folk måste få en högre uppfattning af hvad dess verkliga värdighet kräfver, af hvad våra verkliga fördelar fordra; vårt folk behöfver lära sig skilja hufvudsak från bisak, att välja verkligheten och icke skenet af saken. Men framför allt måste nationen väckas till den ridderlighet som erkänner en annans rätt. En nations, som en individs, heligaste rätt är

att dana sina öden efter sitt eget högsta ideal och således att omdana de förhållanden eller förbindelser, hvilka hindra en utveckling i enlighet med detta ideal.

Denna rätt har Sverige upprepade gånger värnat för sig själf, och — en gång — för det protestantiska Europa. Det är under försvaret af denna rätt, som Sverige skapat den ärofullaste delen af sin historia. Men ännu återstår oss att vinna vår största ära genom att i vår historia inskrifva ett blad, hvilket kommer att förtälja huru svenskarne mot sig själfva värnade denna rätt åt ett annat folk. Eller med andra ord: att i det ögonblick, då det visar sig omöjligt för Sverige och Norge att nå en båda landen tillfredsställande lösning af sina strider, flertalet af den svenska nationen då skall förstå att en upplösning af banden, icke ett våldsamt tillstramande af dem är den enda handling svenska folket har att utföra, ifall det vill handla svenskt, d. v. s. rättvist, upplyst, ridderligt och — besinningsfullt.

Fröken K. får säkert en dryg mission att utföra, innan hon får "förädla vår nationskänsla", får lära vårt folk "skilja hufvudsak från bisak" etc. med afseende på den norska frågan.

Att våra damer studera politik, må vi ej förmena dem; men att de vilja vara "de ledande männen", detta är nästan styft. Hvad fröken K. beträffar, få vi kanske dock göra ett undantag. Hon rår uppenbarligen ej för att hon "gör i politik". Det är hos henne en sjukdom i blodet — ett arf efter hennes pappa.

Emellertid torde man ej mycket behöfva frukta det detta nya utsäde, som fröken K. i så riklig mängd försett sig med och nu utströr med fulla händer, skall slå rot och uppspira i svenska hjärtan.

Fröken K. anser nu det ögonblick vara inne, då vi i all vänskap böra uppgöra vår sak med norrmännen — upplösa unionen. Detta steg böra vi skynda oss att taga, om vi vilja handla "rättvist, upplyst, ridderligt och — besinningsfullt".

I ordet "besinningsfullt" utmynnar så att säga hela fröken K:s vishet. Hon vill nu med detta ord söka förmå oss i vår historia inskrifva det där nya bladet.

Det skulle naturligtvis vara för att undvika krig, som vi skulle taga det af fröken K. föreslagna steget.

Hvem tänker på något krig? Så länge svenska bonden äter norsk sill året om och lutfisk till julen, blir icke något krig. Det är endast ett hjärnspöke, ifall någon tänker på sådant. Vi arbeta ju på båda sidor om Kölen med händer och fötter för att komma öfverens.

A. P. Danielson hade de bästa förhoppningar om öfverenskommelse, fast det ej blef honom förunnadt vara med om uppgörelsen. Oscar II själf har säkert aldrig hyst den aflägsnaste tanke på krig. Icke ens då han för några år sedan från Kristiania gaf order om kanonbåtarnes snara iordningställande, tänkte han på något krig. Men Gunnar Wennerberg och några andra välvisa gubbar i riksdagen hade talat om att det vore så godt "tala svenska" med norrmännen, och så narrade de kungen till den där dumheten.

Jag säger då till mjölnar Erik: Det vore bättre Oscar II reste hem och hjälpte sin Sofia att elda på under kaffepannan.

Fröken K. yttrar vidare: "Det sätt på hvilket man nu ordar om unionens ojämförliga och utomordentliga betydelse för vårt folk — en betydelse så stor att vi vilja offra vår ridderliga ära, våra bästa historiska traditioner för att uppehålla denna union

— detta ordande sårar i hög grad min nationella stolthet. Det svenska folket, som med fiender på alla sidor icke blott lyckades under de yttersta svårigheter bevara sitt oberoende, nej, äfven att nå en stormakts ställning, detta folk skulle nu med en mångfaldigt större odling och materiell utveckling för sin trygga tillvaro som nation hafva absolut beroende af föreningen med ett annat folk på två millioner, med ringa försvarsstyrka och nästan ingen försvarsplikt gent emot Sverige — så beroende att, hellre än att släppa detta unionella samband, vilja uppehålla det genom att bita sig fast i detta andra folks strupe.

Det finns någonting, som kunde kallas sakförhållandenas förmåga att hypnotisera tankarne. Låtom oss frigöra oss från denna hypnos och säga oss: att vi under detta århundrade skulle varit lika lugna och lika lyckliga utan föreningen med Norge, och att vi, under nästa århundrade, kunna förbli lika lyckliga och mera lugna, ifall unionen i dess nuvarande form upphörde och utbyttes mot ett väl afvägdt *freds- och försvarsförbund* mellan de båda folken, ett förbund på hvilket dessa med gemensam god vilja lika väl skulle erhålla makternas sanktion som på sin unionella förening, ett förbund, hvilket skulle bevara och öka unionens verkliga fördel, medan det upphäfde dess stridsanledningar."

Man har ibland liknat unionen vid ett äktenskap, och denna bild är ju träffande, då ordet "union" betyder förening. Nåväl, vi hafva i mera än 80 år lefvat i lycklig förening. Om din hustru anser sig behöfva en ny klädning, en ny hatt eller bådadera, är detta icke laga orsak till skillsmässa.

Norrmännen önska enskild utrikesminister och utrikesstyrelse emedan de ha vidlyftiga affärer på

utlandet. Deras handelsflotta är den andra i ordningen i Europa.

Sverige däremot har under de senaste 25 åren gått så tillbaka i skeppsbyggeri att vi snart icke äro mäktiga framkalla en Roslagsskuta. Vi ha under senaste åren endast byggt några krigsskepp — farkoster som vi ej behöfva.

Fröken K. uppmanade oss tänka sansadt och då säga oss: "att vi under detta århundrade troligen skulle varit lika lugna och lika lyckliga utan föreningen med Norge, och att vi kunna förbli lika lyckliga och mera lugna ifall unionen i dess nuvarande form upphörde etc."

Vi utropa: Hvilken politisk blick fram och tillbaka i tiden!

Men kanske läsaren säger om fröken Ellen Keys kjortel-politik som en komm. K-gren* i ett skriftetal sade om ungdamerna i B-äng: "Det luktar ondt af Er!"

Vid slutet af sitt föredrag säger fröken K.: "Jag tror att när kvinnan ej längre vill kriget, skola vi så småningom lyckas göra kriget omöjligt."

Föreläserskan har dock på ett ställe i sitt föredrag förklarat det hon icke är någon "fredsfanatiker" (Förf. undrar huru detta ord skulle låta i Bertha von Suttners öron?), "som icke allenast gillar försvarskriget, utan äfven anfallskriget, — hjälpa en broder i nöden".

Så tycka våra "ligapojkar" också. Om någon af dem anammas af polisen, strax komma dussinvis kamrater ur gränderna för att befria den förre, men det skulle de ej gjort. — Det är lika ohederligt hjälpa andra slåss, som själf ställa till slagsmål. — — — Kvinnan (eller "honan" som August Strind-

*) Kindgren.

berg kallar henne) är det, som ställer till krig i alla våra familjer. Utan att befatta sig med kärlek ens till sina barn, förstår hon vinna dessa på sin sida gent emot mannen — och så sättes striden i gång.

Fröken K. påstår, att kristendomen ej kan göra slut på kriget, utan är det "människans egen goda vilja, framför allt kvinnans vilja, som en gång skall föra frid på jorden".

Det har icke tusan hört dylika sanningar om någon egen god vilja förr!

Vi ha hört den egna viljan är ond hos oss alla. Och det är ju den egna viljan, som är orsaken till all strid i världen.

I stället för att vidare orda om fröken K:s föredrag, tillåter jag mig äfven framställa — ett förslag till lösning af unionsfrågan.

Jag har ibland brukat skämtande säga: Om jag vore som kung Oscar, skulle jag gifva norrmännen en utrikesminister och en prins på köpet. *Sveriges kronprins göres till vicekonung (medregent) i Norge.* Detta är blankt detsamma, som jag läser här i tidningen. Där står: "Enligt det klerikala organet Germania ämnar kejsar Franz Joseph efter sitt 50-års jubileum i år göra tronföljaren till ett slags medregent."

Hvad som passar där nere, bör äfven passa hos oss.

Norrmännen skulle sedan villigt höja kronprinsens apanage till en liten kungalön, så att han kunde lefva anständigt.

Om en amerikansk mångmillionär finge veta, det en svensk prinsfamilj nödgades lefva hela långa året på ett par hundratusen kronor kräktes han hvar tarm ur sig och skulle med rätta undrande spörja:

"men hvad äta de stackars människorna, som kunna lefva så billigt?"

Kronprinsen blefve på detta sätt i tillfälle lägga hand vid regeringsärendena. Man säger vanligen, att den och den är född till det ena eller andra yrket. Men detta är endast i viss mån sanning. Skall man blifva något det eller det, får man nog själf förut anstränga sitt födelsegeni.

Hvarje kronprins är naturligtvis född till konung, men detta gäller endast arfföljden. Och vi hafva nyligen sett, det herrar kronprinsar icke ens alltid äro födda till härförare.

Ett ordspråk säger: "Det skall krökas i tid, det krokigt skall bli."

Att kronprinsarne få lektioner i regeringskonsten, det veta vi ju äfvensom det de ibland äro förordnade att i pappas ställe — hålla i tömmarne. Tennsoldater hade de redan då de lågo i mammas knä och sögo i sig modersmjölken. —.Nej, någon modersmjölk få de aldrig.

När en furstlig dam blir i intressanta omständigheter, skall det i alla landets kyrkor hållas förbön (och detta är ju icke något fult eller opassande), men när den höga damen en vacker dag får sin nedkomst, bryr hon sig ej vidare om sin unge, hon är rent af — generad af honom. Eller hvarför vill hon ej som damerna här ute på bondlandet — tjäna som mjölkko?

Försök taga ungarne från djuren, får man se, hvilken moderskärlek de utveckla. Men nu komma vi bort från politiken, säger någon.

Ja, visst!

Prinsarne få leka med tennsoldater, var det icke där, vi voro? De få äfven leka med andra soldater, få lära sig betrakta människorna som flugor och endast sig själfva som stora.

Min granne, skomakaren, plitar alla dagar för att upplära sin pojke, ehuru man ju kunde säga att äfven denne är "född till skomakare".

Kronprinsarne behöfva lägga hand vid regeringsärendena, så att de ej äro lika okunnige i regeringskonsten som kung Salomo då denne tillträdde regeringen. Han talar ju om sin okunnighet för själfva gudarne.

Salomos förnämsta kungavishet blef sedan att han mindre brydde sig om krig, utan i stället skipade lag och rätt bland sitt folk samt sökte höja dess andliga odling. Och så borde det vara ännu i dag.

"Två sköna länder vet jag
Högt upp vid nordens pol
Och syskontycke ha de af hvarandra.
Ej skönare du skådar, du fästets gyllne sol
Hur länge och hur vidt du än vill vandra.
Ha de ej guld och silfver, så ha de likväl nog
Af klara, blåa sjöar
Af strömmar, berg och skog —
Ett Sverige är och Norge är det andra."

Pris 25 öre.